

राज्यात राष्ट्रीय डिजिटल पशुधन अभियान (NDLM) ची प्रभावी अंमलबजावणी होण्याच्या अनुषंगाने विविध संबंधित विभागांमध्ये समन्वयासाठी राज्य, जिल्हा आणि तालुका स्तरावर समित्या स्थापन करणे.

महाराष्ट्र शासन

कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक-DAHD-१४०३४/६८/२०२५ (E-१५०१७७४)/पदुम-४
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२
दिनांक :- २० जानेवारी, २०२६.

- वाचा: १. केंद्र शासनाच्या पशुसंवर्धन विभागाचा कार्यालयीन
आदेश क्र. T-२००१ १/११/२०२५- AHS_DAHD (E-३८१६२)
दि. १२.११.२०२५.
२. मा. अपर सचिव, पशुसंवर्धन व दुग्धव्यवसाय विभाग, केंद्र शासन
यांचे अ. शा. पत्र क्र. T-२००१ १/११/२०२५- AHS_DAHD
दि. २६.११.२०२५.

प्रस्तावना -

केंद्र शासनाच्या पशुसंवर्धन विभागाद्वारे राष्ट्रीय डिजिटल पशुधन अभियान (NDLM), अंतर्गत “भारत पशुधन” प्रणाली कार्यान्वित केली आहे. सदर प्रणालीमध्ये ईअर टॅगिंग (१२ अंकी बार कोडेड) केलेल्या सर्व पशुधनाच्या सर्वकष नोंदी घेण्यात येत आहेत. यामध्ये जन्म-मृत्यु नोंदणी, प्रतिबंधात्मक लसीकरण व औषधोपचार, वंध्यत्व उपचार, मालकी हक्क हस्तांतरण यांचा समावेश आहे. थोडक्यात सदर प्रणालीवर संबंधित पशुधनाची प्रजनन, आरोग्य, मालकी हक्क, जन्म-मृत्यु, इ. सर्व माहिती उपलब्ध होते.

पशुधनाच्या कानात Ear Tagging करून राष्ट्रीय डिजिटल पशुधन अभियान (NDLM) अंतर्गत भारत पशुधन प्रणालीवर पशुधनाचे लसीकरण, प्रजनन, उपचार आणि खरेदी-विक्री इ. सर्व नोंदी घेतल्यामुळे वस्तुनिष्ठ माहितीकोष (Real Time Database) उपलब्ध होतो. या माहितीकोषाच्या आधारे शेतकऱ्यांना, पशुपालकांना शासनाच्या सुविधा, योजना आणि पशुधनासाठी आवश्यक असलेल्या सेवांचा लाभ घेण्यासाठी मदत होते. एकत्रित माहिती उपलब्ध झाल्यामुळे

राज्याच्या विशिष्ट भागात विशिष्ट काळात उद्धवणाच्या आजारांचा अंदाज येऊन प्रतिबंधात्मक उपाययोजना करणे शक्य होते. पशु प्रजनन कार्यक्रम उत्तमरित्या राबवून पशुधनाच्या उत्पादकतेत वाढ होवून पशुपालकांचा आर्थिक स्तर उंचावण्यासाठी सदर माहिती उपयुक्त ठरते. सदर अभियानाची राज्यात प्रभावी अंमलबजावणी होण्यासाठी राज्यशासनाच्या विविध विभागांचा सक्रिय सहभाग आवश्यक ठरतो.

उपरोक्त पार्श्वभूमी तसेच केंद्र शासनाने दि.१२ नोव्हेंबर २०२५ रोजीच्या पत्रान्वये दिलेल्या निर्देशानुसार राष्ट्रीय डिजिटल पशुधन अभियानाच्या (NDLM) अंमलबजावणीसाठी राज्यस्तरीय सुकाणू समितीची (SLSC), राज्यस्तरीय अंमलबजावणी समिती (SLIC), जिल्हास्तरीय अंमलबजावणी समिती (DLIC) आणि तालुकास्तरीय अंमलबजावणी समिती (BLIC) गठीत करण्यासाठी पुढीलप्रमाणे शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे.

शासन निर्णय:

राष्ट्रीय डिजिटल पशुधन अभियानाच्या (NDLM) च्या प्रभावी अंमलबजावणीच्या अनुषंगाने विविध संबंधित विभागांमध्ये समन्वय करण्यासाठी खालीलप्रमाणे राज्यस्तरीय सुकाणू समितीची (SLSC), राज्यस्तरीय अंमलबजावणी समिती (SLIC), जिल्हास्तरीय अंमलबजावणी समिती (DLIC) आणि तालुकास्तरीय अंमलबजावणी समिती (BLIC) गठीत करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

१. राज्यस्तरीय सुकाणू समिती (SLSC):

अ. राज्यस्तरीय सुकाणू समितीची (SLSC) रचना :

अ. क्र.	समिती सदस्य	पदनाम
१	मुख्य सचिव	अध्यक्ष
२	अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, पशुसंवर्धन विभाग	सदस्य
३	अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, नगरविकास विभाग	सदस्य
४	अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, ग्रामविकास विभाग	सदस्य
५	अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, सहकार विभाग	सदस्य
६	महाव्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी दुध महासंघ, मर्या.	सदस्य
७	आयुक्त पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र राज्य	सदस्य सचिव

ब. राज्यस्तरीय सुकाणू समितीची (SLSC) कार्य व जबाबदाऱ्या :

१. राज्यात राष्ट्रीय डिजिटल पशुधन अभियानाची (NDLM) सर्वकष अंमलबजावणी होण्यासाठी धोरणात्मक मार्गदर्शन करणे.
२. राष्ट्रीय डिजिटल पशुधन अभियानाच्या अंमलबजावणीसाठी जिल्हास्तरीय राष्ट्रीय डिजिटल पशुधन अभियान समित्यांना मार्गदर्शन करणे, निर्देश देणे.
३. राज्यात राष्ट्रीय डिजिटल पशुधन अभियानाची अंमलबजावणीचे संनियत्रण करणे व अभियानाच्या फलश्रुतीचा आढावा घेणे.
४. राष्ट्रीय डिजिटल पशुधन अभियानाच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी आवश्यक असलेल्या सुधारात्मक उपायांची शिफारस करणे.

राज्यस्तरीय सुकाणू समितीची (SLSC) बैठक दर सहा महिन्यांतून किमान एकदा आयोजित करण्यात येईल.

७ .राज्यस्तरीय अंमलबजावणी समिती (SLIC):

अ. राज्यस्तरीय अंमलबजावणी समितीची (SLIC) रचना :

क्र.	समिती सदस्य	पदनाम
१	अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, पशुसंवर्धन विभाग	अध्यक्ष
२	आयुक्त तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य	सदस्य
३	संचालक, पंचायत राज, महाराष्ट्र राज्य	सदस्य
४	महाव्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी दुध महासंघ, मर्या.	सदस्य
५	आयुक्त पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र राज्य	सदस्य सचिव

ब. राज्यस्तरीय अंमलबजावणी समितीची (SLIC) कार्य व जबाबदाऱ्या :

१. राज्यात राष्ट्रीय डिजिटल पशुधन अभियानाची अंमलबजावणी करण्यासाठी सर्वकष मार्गदर्शन करणे.
२. राष्ट्रीय डिजिटल पशुधन अभियानाच्या अंमलबजावणीसाठी जिल्हास्तरीय राष्ट्रीय डिजिटल पशुधन अभियान समित्यांना मार्गदर्शन करणे.
३. राज्यात राष्ट्रीय डिजिटल पशुधन अभियानाची अंमलबजावणीचे संनियत्रण करणे व अभियानाच्या फलश्रुतीचा आढावा घेणे.

राज्यस्तरीय अंमलबजावणी समितीची (SLIC) बैठक किमान तीन महिन्यांतून एकदा आयोजित करण्यात येईल.

८. जिल्हास्तरीय अंमलबजावणी समिती (DLIC):

अ. जिल्हास्तरीय अंमलबजावणी समितीची (DLIC) रचना :

अ. क्र.	समिती सदस्य	पदनाम
१	जिल्हाधिकारी	अध्यक्ष
२	मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद	सदस्य
३	जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी	सदस्य
४	व्यवस्थापक, जिल्हा सहकारी दुध संघ	सदस्य
५	उपआयुक्त, पशुसंवर्धन व दुग्धविकास	सदस्य सचिव

ब. जिल्हास्तरीय अंमलबजावणी समितीची (DLIC) कार्य व जबाबदारी :

१. जिल्ह्यात राष्ट्रीय डिजिटल पशुधन अभियानाची (NDLM) ची सर्वंकष अंमलबजावणी होण्यासाठी मार्गदर्शन करणे.
२. राष्ट्रीय डिजिटल पशुधन अभियानाच्या अंमलबजावणीसाठी तालुकास्तरीय राष्ट्रीय डिजिटल पशुधन अभियान समित्यांना मार्गदर्शन करणे.
३. जिल्ह्यातील राष्ट्रीय डिजिटल पशुधन अभियानाच्या अंमलबजावणीचे संनियत्रण करणे व अभियानाच्या फलश्रुतीचा आढावा घेणे.
४. राष्ट्रीय डिजिटल पशुधन अभियानाच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी सुधारात्मक उपायांची शिफारस करणे.

जिल्हास्तरीय अंमलबजावणी समितीची (DLIC) बैठक किमान महिन्यातून एकदा आयोजित करण्यात येईल.

९. तालुकास्तरीय अंमलबजावणी समिती (BLIC):

अ. तालुकास्तरीय अंमलबजावणी समितीची (BLIC) रचना :

अ. क्र.	समिती सदस्य	पदनाम
१	तहसीलदार	अध्यक्ष
२	गट विकास अधिकारी	सदस्य
३	तालुका कृषी अधिकारी	सदस्य
४	तालुका पशुसंवर्धन व दुग्धव्यवसाय अधिकारी	सदस्य सचिव

ब. तालुकास्तरीय अंमलबजावणी समितीची (BLIC) कार्य व जबाबदारी:

१. तालुक्यातील सर्व ग्रामपंचायती आणि शहरी भागांमध्ये राष्ट्रीय डिजिटल पशुधन अभियानाच्या (NDLM) अंमलबजावणीचे संनियत्रण करणे व अभियानाच्या फलश्रुतीचा आढावा घेणे.
२. राष्ट्रीय डिजिटल पशुधन अभियानाच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी सुधारात्मक उपायांची शिफारस करणे.

तालुकास्तरीय अंमलबजावणी समितीची (BLIC) बैठक महिन्यातुन एकदा आयोजित करण्यात येईल.

सदरचा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आलेला असुन त्याचा सांकेतांक २०२६०१२०१५५१५९३६०१ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(नि. भा. मराळे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत-

१. मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय मुंबई
२. मा. उपमुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय मुंबई
३. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
४. अपर मुख्य सचिव, कृषी विभाग, मंत्रालय, मुंबई
५. अपर मुख्य सचिव, नगरविकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
६. प्रधान सचिव, सहकार विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
७. प्रधान सचिव, ग्रामविकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
८. आयुक्त तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य
९. आयुक्त पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
१०. आयुक्त दुग्धविकास, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
११. सर्व जिल्हाधिकारी
१२. सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद
१३. संचालक, पंचायत राज, महाराष्ट्र राज्य

१४. व्यवस्थापक, महाराष्ट्र राज्य सहकारी दुध महासंघ, मर्या., मुंबई
१५. सर्व प्रादेशिक सहआयुक्त, पशुसंवर्धन व दुग्धविकास
१६. मा.मंत्री (पशुसंवर्धन) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय मुंबई
१७. सर्व जिल्हा उपायुक्त, पशुसंवर्धन व दुग्धविकास
१८. सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी
१९. सर्व तहसीलदार
२०. सर्व गट विकास अधिकारी
२१. सर्व तालुका कृषी अधिकारी
२२. सर्व तालुका पशुसंवर्धन व दुग्धव्यवसाय अधिकारी
२३. निवडनस्ती पदुम-४